

**Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy
w Poznaniu**

**MONITORING
ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH
W WIELKOPOLSCE**

Wstęp

Niniejszy raport stanowi wieloaspektową analizę zjawiska bezrobocia w województwie wielkopolskim w 2005r. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest jedną z podstawowych metod obserwacji i analizy rynku pracy.

Niniejsze opracowanie zawiera analizę skali i struktury bezrobocia w grupach i zawodach oraz popytu na pracę dla poszczególnych zawodów z punktu widzenia zgłaszanych ofert pracy, bada także zawody wykazujące deficyt lub nadwyżkę pracowników oraz określa kierunki zmian w odniesieniu do kierunków kształcenia na poziomie szkoły oraz szkoleń na poziomie urzędów pracy i innych instytucji szkoleniowych, aby wpływały one w sposób korzystny na procesy zachodzące na rynku pracy.

Wyłonienie zawodów nadwyżkowych i deficytowych wśród zarejestrowanych bezrobotnych pozwoli na wprowadzenie mechanizmów redukujących negatywne zjawiska na rynku pracy oraz formułowanie istotnych wniosków w stosunku do szkolenia osób bezrobotnych i procesu kształcenia zawodowego. Możliwe stanie się również ustalenie działań optymalizujących dostosowywanie kwalifikacji i umiejętności osób pozostających bez pracy, do wymagań i oczekiwań pracodawców.

Raport ten został opracowany na podstawie i zgodnie z art. 9 ust.1 pkt. 9 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku z dnia 20 kwietnia 2004 r.

Podstawowym źródłem informacji wykorzystanym w opracowaniu były dane zawarte w załącznikach 2 i 3 do sprawozdania MPiPS-01 za I i II półrocze 2005 roku oraz wyniki badań sondażowych ze szkół ponadgimnazjalnych.

Monitoring dotyczy 30 dużych grup zawodowych (kod 2 cyfrowy), 392 grup elementarnych (kod 4 cyfrowy) oraz 1707 zawodów i specjalności określonych w „Klasyfikacji zawodów i specjalności” wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania.

I. Część diagnostyczna

1. Analiza bezrobocia w województwie wielkopolskim

1.1 według zawodów

Na koniec grudnia 2005r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy na terenie województwa wielkopolskiego wyniosła 211420. Bezrobotnych kobiet zarejestrowanych było 122011, co stanowiło 57,7% wszystkich bezrobotnych osób. W tym samym czasie osoby bezrobotne będące w okresie do 12 m-cy od dnia ukończenia nauki liczyły 12700. Na koniec roku 2005 spośród wszystkich bezrobotnych osób będących w ewidencji powiatowych urzędów pracy 63,1% (tj. 133402) stanowili długotrwale bezrobotni, z czego 82490 to kobiety a 50912 mężczyźni.

Na koniec II półrocza 2005 roku najliczniejszą grupę 16,8% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby nie posiadające żadnych kwalifikacji zawodowych oraz udokumentowanego doświadczenia (kategoria bez zawodu). To, iż ta znaczna grupa osób bezrobotnych nie dysponuje żadnymi kwalifikacjami zawodowymi utrudnia im znalezienie pracy. Warto zauważyć, iż oferty, które przesyłane są do powiatowych urzędów pracy przez pracodawców, dotyczą przede wszystkim osób, które mają odpowiedni zawód. Równie liczną grupę bezrobotnych stanowili sprzedawcy 20682 osoby. W dalszej kolejności występują takie zawody jak: asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 5601 osób zarejestrowanych w urzędach, krawiec – 5587 osób, kucharz – 5562 osoby, ślusarz – 4955 osób, murarz – 3991 osób, pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 3745 osób, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 3703 osoby, szwaczka – 3604 osoby.

Dokonując analizy struktury bezrobocia rejestrowanego na terenie województwa wielkopolskiego, ze względu na zawód oraz płeć, należy zauważyć, że podobnie jak w całej grupie bezrobotnych tak i w grupie kobiet dominują osoby bez zawodu oraz sprzedawcy. Wśród osób nie posiadających żadnych kwalifikacji zawodowych były 21724 kobiety, co stanowiło 17,8% wszystkich bezrobotnych kobiet natomiast zawód sprzedawcy posiadało 19057 kobiet. Kolejne zawody reprezentowane przez znaczną liczbę bezrobotnych kobiet to: asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 4957 osób, krawiec – 5504 osoby, kucharz – 4593 osoby, szwaczka – 3591 osób, pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 3395 osób, sprzątaczką – 2974 osoby, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 2407 osób oraz fryzjer (zawody szkolne: fryzjer, technik usług

fryzjerskich) – 2104 osoby. W tych zawodach skupionych jest 57,6% wszystkich bezrobotnych kobiet.

Według danych z końca 2005 roku, 6,0% wszystkich osób bezrobotnych to osoby **w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły**. Analizując bezrobotnych absolwentów należy stwierdzić, iż najwięcej jest osób bez zawodu – 2730, tj. 21,5%. W większości są to absolwenci liceów ogólnokształcących, którzy nie mają żadnego zawodu wyuczonego. W dalszej kolejności znajduje się sprzedawca – 819 osób, następnie: asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 792 osoby, handlowiec – 476 osób, technik żywienia i gospodarstwa domowego – 340 osób, technik mechanik – 287 osób, ekonomista – 279 osób, mechanik samochodów osobowych – 278 osób, pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) – 257 osób oraz fryzjer (zawody szkolne: fryzjer, technik usług fryzjerskich) – 257 osób.

W dalszej części przedstawiono analizę w odniesieniu do płci bezrobotnych osób zarejestrowanych w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły. W końcu 2005 roku 62,1% absolwentów to kobiety. Największą grupę stanowiły absolwentki bez zawodu – 1927 osób. Na dalszych miejscach plasują się takie zawody jak: sprzedawca – 725 kobiet (kobiety stanowiły 88,5% osób zarejestrowanych w tym zawodzie), asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 647 kobiet, handlowiec – 394 kobiety, technik żywienia i gospodarstwa domowego – 259 kobiet, fryzjer (zawody szkolne: fryzjer, technik usług fryzjerskich) – 249 kobiet, pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 211 kobiet, pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) – 208 kobiet, ekonomista – 197 kobiet oraz kucharz małej gastronomii – 149 kobiet. Kobiety w wyżej wymienionych zawodach stanowią zdecydowaną większość zarejestrowanych absolwentów. Mężczyźni natomiast dominują w rejestrach powiatowych urzędów pracy w typowo „męskich” kategoriach zawodowych takich jak technik budownictwa czy technik mechanik.

W całej populacji bezrobotnych zamieszkałych na terenie województwa wielkopolskiego na koniec 2005 roku, 38,0% stanowiły **osoby bezrobotne poprzednio pracujące, pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy**. W grupie tej najwięcej bezrobotnych posiada zawód sprzedawcy, tj. 9838 osób, w dalszej kolejności bezrobotni bez jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych – 9129 osób. Następne zawody, które pojawiają się w zestawieniach na koniec 2005 roku to: kucharz – 2382 osoby, krawiec – 2362, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 2204, ślusarz – 1958, szwaczka – 1949, sprzątaczką – 1874, asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 1670 i murarz – 1589.

Wśród 80438 osób poprzednio pracujących, pozostających bez pracy ponad rok, 63,3% stanowiły kobiety. Najwięcej z nich posiadało zawód sprzedawcy, tj. 9302 kobiety, na drugim miejscu znajdują się kobiety bez kwalifikacji zawodowych. Kolejne zawody, które skupiają największą liczbę bezrobotnych kobiet i utrudniają szansę znalezienia zatrudnienia to: krawiec – 2327, kucharz – 2170, szwaczka – 1944, sprzątaczką – 1861, asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 1580, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 1547, pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 1468, technik rolnik – 856.

W grupie tej bezrobocie powodują także następujące grupy zawodów, które w głównej mierze są domeną mężczyzn: ślusarz, murarz, robotnik budowlany, mechanik samochodów osobowych, malarz budowlany, stolarz meblowy, technik mechanik, robotnik gospodarczy, tokarz, malarz – tapeciarz.

Warto nadmienić, iż istnieje grupa 98 zawodów, których reprezentanci nie byli zarejestrowani w okresie od stycznia do grudnia 2005 roku, w powiatowych urzędach pracy. Są to w większości przypadków, takie zawody, które dają często gwarancje lub szanse uzyskania zatrudnienia. Lista zawodów prezentowana jest w tabeli jako załącznik 1.

1.2 według grup zawodów

Dokonując analizy osób bezrobotnych według dużych grup zawodowych należy stwierdzić, że największy odsetek osób niepracujących, to osoby sklasyfikowane w kategoriach zawodowych: pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (zagregowani w grupach średnich: robotnicy w przetwórstwie spożywczym, robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni, robotnicy produkcji wyrobów włókienniczych, odzieży i pokrewni, robotnicy obróbki skóry) – 12,6%, modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 12,1% oraz robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń (zagregowani w grupach średnich: formierze odlewniczy, spawacze, blacharze, monterzy konstrukcji metalowych i pokrewni; kowale, ślusarze i pokrewni; mechanicy maszyn i urządzeń; elektrycy; monterzy elektroniki i pokrewni) – 12,0%. Kolejne duże grupy zawodowe to: górnicy i robotnicy budowlani – 7,6% oraz pracownicy usług osobistych i ochrony (zagregowani w grupach średnich stewardzi, konduktorzy i przewodnicy; pracownicy usług domowych i gastronomicznych; pracownicy opieki osobistej i pokrewni; pozostali pracownicy usług osobistych; pracownicy usług ochrony): – 7,1%. Bezrobotni należący do 5 wymienionych grup stanowią 51,4% wszystkich osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

W podziale na elementarne grupy zawodowe największy odsetek bezrobotnych stanowią sprzedawcy i demonstratorzy – 12,1%. W dalszej kolejności znajdują się: kucharze – 3,5%, pracownicy do spraw finansowych i handlowych gdzie indziej niesklasyfikowani – 3,4%, krawcy, kapelusznicy i pokrewni – 3,3%, mechanicy pojazdów samochodowych (zawód szkolny: mechanik pojazdów) – 3,0%.

Największy procent bezrobotnych **kobiet** według dużych grup zawodowych, sklasyfikowany jest w następujących pozycjach: modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 19,5%, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 14,8%, pracownicy usług osobistych i ochrony – 10,4%, pracownicy pozostałych specjalności (zagregowani w grupach średnich: pracownicy do spraw finansowych i handlowych, agenci biur pomagających w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej i pośrednicy handlowi, średni personel biurowy, urzędnicy do spraw podatków, ceł i pokrewni, policjanci, funkcjonariusze Służby więziennej i ochrony państwa, pracownicy pomocy społecznej i pracy socjalnej, pracownicy działalności artystycznej, rozrywki i sportu, pracownicy archiwów, bibliotek i informacji naukowej, pracownicy parafialni i świeccy krzewiciele wiary) – 9,4%, pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach (zagregowani w grupach średnich: sprzedawcy uliczni i pokrewni; czyściciele butów i inni świadczący usługi na ulicach; pomoce domowe, sprzątaczkę i praczkę; gospodarze budynków, zmywacze szyb i pokrewni; gońcy bagażowi, portierzy i pokrewni; ładowacze nieczystości i pokrewni) – 7,0%.

Biorąc pod uwagę bezrobotne **osoby zarejestrowane do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły**, przy uwzględnieniu dużych grup zawodowych, najliczniejszą grupę stanowią pracownicy pozostałych specjalności – 19,2%. W następnej kolejności plasują się: pozostali specjaliści (zagregowani w grupach: specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania; prawnicy; archiwiści, bibliotekoznawcy i specjaliści informacji naukowej; specjaliści nauk społecznych i pokrewnych) – 13,5%, średni personel techniczny (zagregowani w grupach; technicy; techniczny personel obsługi komputerów i pokrewni, operatorzy sprzętu optycznego i elektronicznego, pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa; inspektorzy bezpieczeństwa i jakości) – 12,0%, średni personel z zakresu nauk biologicznych i ochrony zdrowia – 9,0%, modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 8,3%, pracownicy usług osobistych i ochrony – 7,6%, robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń – 7,1%, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 6,0%.

Osoby bezrobotne **poprzednio pracujące, pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy**, które najdłużej pozostają w ewidencji, to przede wszystkim osoby z takich grup zawodowych jak: modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 14,2%, pozostali robotnicy

przemysłowi i rzemieślnicy – 13,8%, robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń – 10,7%, pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach – 8,1%, pracownicy usług osobistych i ochrony – 7,5%.

Duże grupy zawodowe, które skupiają największą liczbę bezrobotnych kobiet pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy to: modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 21,1%, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 16,8%, pracownicy usług osobistych i ochrony – 10,7%, pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach – 9,3%.

Z pośród dużych i elementarnych grup zawodowych wyróżniona została grupa 7 zawodów, z których nie rekrutuje się ani jeden bezrobotny.

1.3 Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy według PKD w województwie wielkopolskim w2005r.

Analizując strukturę bezrobotnych według ostatniego miejsca pracy osoby bezrobotnej według Polskiej Klasyfikacji Działalności można zauważyć, że najwięcej osób pracowało w poniższych branżach: przetwórstwo przemysłowe – 28,2%, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego – 23,1%, działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała – 9,8%, budownictwo – 9,6%. Osoby bezrobotne w powyższych branżach stanowią 70,7% wszystkich bezrobotnych rejestrujących się w 2005 roku w województwie wielkopolskim.

Odsetek ofert pracy, sklasyfikowanych w sekcjach PKD, zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy przedstawia się następująco: przetwórstwo przemysłowe – 24,9%, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego – 18,8%, budownictwo – 12,9%, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne – 11,3%.

2. Nowe rejestracje osób bezrobotnych

2.1 Napływ według zawodów

W 2005 roku do powiatowych urzędów pracy na terenie województwa wielkopolskiego zarejestrowało się 241428 bezrobotnych osób, w tym 117892 kobiety. Liczba osób do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły, która została wpisana do rejestru osób bezrobotnych wynosiła 43214.

Wśród wszystkich bezrobotnych rejestrujących się w 2005 roku w województwie wielkopolskim dominowały osoby bez zawodu. W rejestrach powiatowych urzędów pracy zarejestrowały się 37873 osoby nie posiadające żadnego zawodu (53,9% to kobiety). W następnej kolejności rejestrowali się: sprzedawcy – 18520 osób, asystenci ekonomiczni (zawód szkolny: technik ekonomista) – 8618 osób, ślusarze – 5845 osób, mechanicy samochodów osobowych – 5192 osoby, kucharze – 5096, krawcy – 4852 osoby, technicy mechanicy – 4768 osób, murarze – 4644 osoby, pracownicy biurowi (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 4506 osób.

Wśród **kobiet** bezrobotnych, zarejestrowanych w 2005r. dominowały kobiety bez zawodu 20400 osób (17,3%), następnie kobiety o kwalifikacjach uprawniających do wykonywania zawodu: sprzedawcy – 16120, asystenta ekonomicznego (zawód szkolny: technik ekonomista) – 7104, krawca – 4748, pracownika biurowego (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 3821, kucharza – 3332, szwaczki – 3058, ekonomisty – 2512, handlowca (zawód szkolny: technik handlowiec) – 2314, technika żywienia i gospodarstwa domowego – 2205. Ta grupa dziesięciu zawodów stanowi 55,7% wszystkich zarejestrowanych kobiet w 2005 roku.

Bezrobotni mężczyźni poszukiwali pracy głównie w zawodach: ślusarz, mechanik samochodów osobowych, murarz, technik mechanik, robotnik budowlany, stolarz, stolarz meblowy, piekarz.

W całej grupie bezrobotnych osób zarejestrowanych do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły, 21,4% to absolwenci bez zawodu. Na dalszej pozycji znajdują się przedstawiciele następujących zawodów: asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 3333, sprzedawca, handlowiec (zawód szkolny: technik handlowiec) – 2181, ekonomista – 1436, technik żywienia i gospodarstwa domowego – 1148, technik mechanik – 1103, pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 1092, pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) – 835, pozostali specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania gdzie indziej nie sklasyfikowani – 728.

Wśród ogółu nowo zarejestrowanych absolwentów szkół 62,1% stanowią kobiety.

2.2 Napływ według grup zawodów

Z analizy struktury napływu osób bezrobotnych według dużych grup zawodowych wynika, że największy odsetek stanowią modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 23,5%. W następnej kolejności znajdują się takie kategorie zawodowe jak: robotnicy obróbki metali i

mechanicy maszyn urządzeń – 11,1%, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 9,3%, pracownicy pozostałych specjalności – 7,6%.

Kobiety rejestrowały się w takich grupach zawodowych jak: modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 31,2%, pracownicy pozostałych specjalności – 12,1%, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 9,7% oraz pozostali specjaliści – 8,3%.

Największy odsetek rejestrujących się bezrobotnych absolwentów wystąpił wśród poniżej wymienionych dużych grup zawodów:

- pracownicy pozostałych specjalności – 38,0%,
- pozostali specjaliści – 13,8%,
- średni personel techniczny – 10,5%,
- średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia – 7,6%,
- modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 5,1%.

3. Oferty pracy

3.1. Analiza ofert pracy

Największa liczba ofert pracy w 2005 roku w województwie wielkopolskim skierowana była do sprzedawców – 7330 ofert pracy. Kolejnymi zawodami, na które pracodawcy zgłosili zapotrzebowanie były: pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 5110 ofert pracy, robotnik gospodarczy – 3939, pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) – 3700, szwaczka – 2315, murarz – 2174, kierowca samochodu ciężarowego – 1663, robotnik budowlany – 1456, magazynier – 1324, ślusarz – 1304. Przez cały rok 2005 nie wpłynęła ani jedna oferta pracy dla przedstawicieli 541 zawodów.

Analizując zgłoszenia ofert pracy pod kątem dużych grup zawodowych największe zapotrzebowanie wystąpiło na zawody zagregowane w wymienionych poniżej 10 z 30 grup:

- pracownicy pozostałych specjalności – 10,6%,
- pracownicy obsługi biurowej – 10,5%,
- pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 10,0%,
- modelki, sprzedawcy i demonstratorzy – 9,6%,
- górnicy i robotnicy budowlani – 9,6%,
- pracownicy przy pracach prostych handlu usługach – 8,9%,
- robotnicy obróbki metali mechanicy maszyn urządzeń – 8,5%,
- robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie – 7,6%,

- pracownicy usług osobistych i ochrony – 5,4%,
- kierownicy i operatorzy pojazdów – 3,7%.

3.2 Szansa uzyskania oferty w zawodzie w województwie wielkopolskim

Do wyliczenia wskaźnika szansy uzyskania oferty w zawodzie k zastosowano poniższy wzór:

$$W_{s,l}^k = \frac{\overline{PO}_l^k}{\overline{PB}_l^k}$$

gdzie:

\overline{PO}_l^k - średnia miesięczna liczba ofert pracy w zawodzie k w 2005r., będąca w dyspozycji powiatowego urzędu pracy, obliczana według wzoru:

$$\overline{PO}_l^k = \frac{PO_{t-1}^k + O_l^k}{6}$$

przy czym

PO_{t-1}^k - liczba ofert pracy w zawodzie k , będąca do dyspozycji powiatowego urzędu pracy w końcu poprzedniego roku ($t-1$)

O_l^k - liczba ofert pracy w zawodzie k , zgłoszona do powiatowego urzędu pracy w danym roku

oraz

\overline{PB}_l^k - średni miesięczny poziom rejestrowanego bezrobocia w zawodzie k w roku obliczany metodą uproszczoną według wzoru:

$$\overline{PB}_l^k = \frac{PB_{t-1}^k + PB_l^k}{2}$$

przy czym:

PB_{t-1}^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w końcu poprzedniego roku

PB_l^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w końcu danego roku.

Wskaźnik szansy uzyskania oferty w zawodzie jest to bardzo ważna zmienna, ponieważ pozwala na określenie tych zawodów, w których możliwość znalezienia pracy jest znikoma i wymaga podjęcia działań dążących do przekwalifikowania umiejętności zawodowych posiadanych przez bezrobotnych.

Najwyższy wskaźnik zatrudnienia dotyczy dużych grup zawodowych:

- kierownicy dużych i średnich organizacji – wskaźnik 0,11,
- nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy – wskaźnik 0,10,
- pracownicy obsługi biurowej - wskaźnik 0,09,
- kierownicy małych przedsiębiorstw – wskaźnik 0,09,
- robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni. – wskaźnik 0,08.

Najtrudniej w województwie wielkopolskim przedstawia się sytuacja w grupach zawodowych:

- przedstawiciele władz publicznych , wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze,
- rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby
- rolnicy
- średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia,
- średni personel techniczny,
- wśród których wyliczony wskaźnik szansy uzyskania oferty jest zerowy.

Szczegółowe wskaźniki dla elementarnych grup zawodowych przedstawiono w tabeli jako załącznik 2.

4. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie wielkopolskim

4.1. Zawody deficytowe w województwie wielkopolskim

Poprzez zawód deficytowy należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Do obliczenia średniej miesięcznej nadwyżki (deficytu) podaży siły roboczej w zawodzie k zastosowano poniższy wzór:

$$\bar{N}_I^k = \bar{B}_I^k - \bar{O}_I^k$$

gdzie:

\bar{B}_I^k - *średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w danym roku,*

\bar{O}_I^k - *średnia miesięczna liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodzie k w danym roku,*

Jak wynika z rozkładu danych statystycznych zawody deficytowe w 2005r. kształtowały się w sposób następujący: największa różnica pomiędzy średnią liczbą zgłaszanych ofert, a średnią liczbą osób bezrobotnych posiadających adekwatne kwalifikacje zawodowe, wystąpiła w przypadku zawodu robotnik gospodarczy i wyniosła 152,08. Średnia miesięczna liczba ofert, która wpłynęła do powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim wyniosła 342,50 (w skali roku 3939 ofert), natomiast średnia miesięczna liczba bezrobotnych zarejestrowanych i sklasyfikowanych w tym zawodzie ukształtowała się na poziomie 166,83 (w skali roku 2114 osób). Następnym zawodem w województwie, w którym występuje niedobór bezrobotnych w stosunku do zgłaszanych ofert pracy jest pracownik administracyjny [zawód szkolny: Technik administracji]. Średni miesięczny deficyt w tym zawodzie wyniósł 117,67. W wyżej wymienionym przypadku w 2005r. na średnią miesięczną liczbę ofert 321,67 (wpływ 3700 ofert pracy dotyczących takiego zawodu) przypadła średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych 178,67 (2288 osób).

Znaczący deficyt tj. 52,83 występuje w odniesieniu do zawodu: pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle gdzie średnia miesięczna liczba ofert wyniosła 79,25, natomiast zarejestrowanych bezrobotnych 52,83. W tym przypadku na 951 ofert pracy przypadało jedynie 317 bezrobotnych osób.

Średni miesięczny deficyt podaży siły roboczej w 2005r.

L.p.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średni miesięczny deficyt podaży siły roboczej	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Liczba ofert pracy	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych
1	2	3	4	5	6	7	
1	"914103"	Robotnik gospodarczy	-152,0833	328,25	176,1667	3 939	2 114
2	"343101"	Pracownik administracyjny [zawód szkolny: Technik administracji]	-117,6667	308,3333	190,6667	3 700	2 288
3	"932190"	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	-52,8333	79,25	26,4167	951	317
4	"419101"	Pracownik biurowy [Zawód szkolny: Technik prac biurowych]	-50,3333	425,8333	375,5	5 110	4 506
5	"341503"	Przedstawiciel handlowy [przedstawiciel regionalny]	-47,4167	96,9167	49,5	1 163	594
6	"721202"	Spawacz ręczny gazowy	-34,5	73,1667	38,6667	878	464
7	"931203"	Robotnik drogowy	-33,6667	85,5	51,8333	1 026	622
8	"515902"	Pracownik ochrony mienia i osób [zawód szkolny: Technik ochrony fizycznej osób i mienia]	-29,5833	90,3333	60,75	1 084	729
9	"712501"	Meliorant	-27,0833	38,4167	11,3333	461	136
10	"421102"	Kasjer handlowy	-22,3333	38,75	16,4167	465	197
11	"829190"	Pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani	-21,0833	28,6667	7,5833	344	197
12	"721203"	Spawacz ręczny łukiem elektrycznym	-19,1667	38,75	19,5833	465	235
13	"811102"	Operator koparek i zwałowarek	-18,6667	23,0833	4,4167	277	53
14	"832301"	Kierowca ciągnika siodłowego	-15,3333	16,6667	1,3333	200	16

4.2 Zawody nadwyżkowe w województwie wielkopolskim

Zawody, w których liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest wyższa od liczby ofert pracy są określane mianem nadwyżkowych. Największa dysproporcja pomiędzy wymienionymi zmiennymi występuje w kategorii „bez zawodu”. Średnia miesięczna rejestracja osób bezrobotnych, którzy nie mają zawodu wynosiła 3156,08 co w skali 2005r. daje 37873 osoby. W analogicznym okresie średnia miesięczna liczba zgłoszonych ofert pracy ukształtowała się na poziomie 16,08 (ogółem w półroczu wpłynęły 193 oferty pracy). Tak więc w tym przypadku występuje bardzo silna korelacja ujemna pomiędzy liczbą ofert a średnią nadwyżką osób, sklasyfikowanych w danym zawodzie. Średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej dla osób bez kwalifikacji zawodowych wyniosła 3140. Innym zawodem nadwyżkowym jest: sprzedawca, średnia miesięczna liczba wpisanych do ewidencji osób bezrobotnych wyniosła 1543,33 (w skali roku 18520 osób), natomiast liczba ofert jest bardzo niewielka i kształtuje się na poziomie średniej w miesiącu 610,83 (w skali roku 7330 ofert). Średnia miesięczna nadwyżka w tym zawodzie to 932,5, w odniesieniu do całego roku 11190, a więc aż tyle wynosi różnica pomiędzy liczbą zarejestrowanych osób a napływem ofert pracy w skali 2005r. Następnym zawodem, w którym występuje silna nadwyżka bezrobotnych w stosunku do liczby propozycji zatrudnienia jest: asystent ekonomiczny [zawód szkolny: Technik ekonomista]. Średnio miesięcznie wpisanych zostaje 718,17 osób w tym zawodzie (w skali roku 8618 osób), podczas gdy średnia miesięczna liczba ofert pracy dla osób o takich kwalifikacjach zawodowych to: 22,67 (w skali roku 272 oferty). Miesięczna nadwyżka w tym zawodzie wyniosła 695,5 (w skali roku 8346). Kolejny z nadwyżkowych zawodów to: mechanik samochodów osobowych. Miesięcznie do powiatowych urzędów pracy wpływa średnio 32,67 ofert dotyczących takiego zawodu (w skali roku 392), w tym okresie zarejestrowanych zostało średnio 432,67 osób o takich predyspozycjach zawodowych (w skali roku 5192). Miesięczna nadwyżka to 400, co w skali całego roku w województwie daje 4800. Wysoka nadwyżka pojawia się także w zawodach: technik mechanik a także ślusarz. W pierwszym z wymienionych, średnia miesięczna nadwyżka kształtuje się na poziomie 386,67 (w skali roku 4640). Na 4768 osób, które otrzymały status osoby bezrobotnej w 2005r. przypada jedynie 128 ofert pracy w wyżej wymienionym zawodzie. W przypadku drugiego z zawodów, średnia miesięczna nadwyżka osiągnęła poziom 378,42 (w roku 4541). Przeciętna liczba bezrobotnych, którzy wpisani zostali do rejestru wyniosła 487,08 (w skali roku 5845), a ofert pracy w tym zawodzie w okresie miesiąca było 108,67 (w skali roku 1304).

Średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej w 2005r.

L.p.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Liczba ofert pracy	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych
	1	2	3	4	5	6	7
1	"000000"	Bez zawodu	3140	16,0833	3156,0833	193	37 873
2	"522107"	Sprzedawca	932,5	610,8333	1543,3333	7 330	18 520
3	"341902"	Asystent ekonomiczny [zawód szkolny: Technik ekonomista]	695,5	22,6667	718,1667	272	8 618
4	"723105"	Mechanik samochodów osobowych	400	32,6667	432,6667	392	5 192
5	"311502"	Technik mechanik	386,6667	10,6667	397,3333	128	4 768
6	"722204"	Ślusarz	378,4167	108,6667	487,0833	1 304	5 845
7	"512201"	Kucharz	349,1667	75,5	424,6667	906	5 192
8	"743304"	Krawiec	337,6667	66,6667	404,3333	800	5 096
9	"241102"	Ekonomista	260	13	273	156	4 852
10	"321208"	Technik rolnik	256,4167	3,6667	260,0833	44	3 121
11	"321402"	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	235,3333	6,25	241,5833	75	3 079
12	"712102"	Murarz	205,8333	181,1667	387	2 174	4 644
13	"341501"	Handlowiec [zawód szkolny: Technik handlowiec]	194,0833	59,25	253,3333	711	4 506
14	"742207"	Stolarz meblowy	169,4167	31	200,4167	372	3 276
15	"741203"	Piekarz	159,5	36,6667	196,1667	440	2 354
16	"741201"	Cukiernik	158,0833	18,5	176,5833	222	2 288

4.3 Zawody deficytowe i nadwyżkowe w oparciu o wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu).

Do obliczenia wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów k zastosowano wzór:

$$W_{n,l}^k = \frac{\overline{O}_l^k}{\overline{B}_l^k}$$

gdzie:

\bar{O}_I^k - średnia miesięczna liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodzie k w danym roku,

\bar{B}_I^k - średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w danym roku,

Przyjęto, że zawody o wskaźniku:

$W_{n,I}^k < 0,9$ to zawody nadwyżkowe,

$0,9 \leq W_{n,I}^k \leq 1,1$ to zawody zrównoważone (wykazujące równowagę na rynku pracy),

$W_{n,I}^k > 1,1$ to zawody deficytowe

Przeprowadzając analizę zawodów deficytowych w województwie wielkopolskim w oparciu o dane z 2005r. według wskaźnika intensywności nadwyżki/ deficytu (stosunek średniej miesięcznej liczby zgłoszonych ofert pracy do średniej miesięcznej liczby zarejestrowanych bezrobotnych) odnotowano 364 zawody deficytowe, z czego 94 przyjmuje maksymalną wartość wskaźnika (brak zgłoszonych ofert pracy), 1148 zawodów nadwyżkowych oraz 75 zawodów zrównoważonych.

Poprzez zawód zrównoważony należy rozumieć zawód, w którym występuje równowaga pomiędzy liczbą osób poszukujących pracy w danym zawodzie, a liczbą pojawiających się ofert pracy dotyczących tego zawodu. Bilans pomiędzy liczbą zgłaszanych ofert pracy w ściśle określonym zawodzie, a napływem bezrobotnych osób posiadających sprecyzowane kwalifikacje zawodowe jest równy lub pozostaje niewielką wartością.

Analizując dane w odniesieniu do 30-tu dużych grup zawodowych w województwie wielkopolskim zjawisko deficytu siły roboczej wystąpiło w przypadku grupy „nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy” oraz „kierownicy dużych i średnich organizacji” gdzie wskaźnik intensywności deficytu ukształtował się na poziomie odpowiednio 1,37; 1,18. W przypadku 5 grup zawodowych wskaźnik wykazuje równowagę na rynku pracy, należą do nich:

- Pracownicy obsługi biurowej 1,05,
 - Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach 1,03,
 - Kierownicy małych przedsiębiorstw 0,97,
 - Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów 0,94,
 - Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni 0,91
- natomiast pozostałe 23 grupy charakteryzuje nadwyżka siły roboczej.

5. Zawody generujące długotrwałe bezrobocie w Wielkopolsce

W województwie wielkopolskim – według danych statystycznych – zagrożeniem długotrwałego bezrobocia są objęte zawody sklasyfikowane w grupie:

- przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze,
- pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach,
- pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów,
- leśnicy i rybacy
- robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni
- robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie,
- rolnicy,

gdzie wskaźnik długotrwałego bezrobocia liczony stosunkiem liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy do ogólnej liczby bezrobotnych kształtuje się w granicach 0,5-1,0.

Ukształtowanie omawianego wskaźnika w granicy poniżej 0,2 dotyczyło grupy:

- siły zbrojne
- pozostali specjaliści.

Szczegółowe wskaźniki dla elementarnych grup zawodowych przedstawiono w tabeli jako załącznik 2.

II. Część prognostyczna

Na podstawie analizy danych pochodzących z badań sondażowych zrealizowanych w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie Wielkopolski, liczba absolwentów, którzy ukończyli edukację w 2005 roku wyniosła 96417. Uczelnią, która wykształciła największą liczbę absolwentów - 12220 był Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Najliczniejszą grupę wśród absolwentów wg zawodu stanowią: osoby bez kwalifikacji zawodowych – 24876 osób - absolwenci liceów ogólnokształcących oraz asystenci ekonomiczni (zawód szkolny: technik ekonomista) – 4480 osób, pozostali specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani 4045 osób, pedagodzy – 2850 osób, specjaliści administracji publicznej – 2477 osób, handlowcy (zawód szkolny: technik handlowiec) – 2424 osoby.

Według danych pochodzących z ww. badań liczba zarejestrowanych absolwentów wyniosła na koniec roku 10208 osób co stanowiło 10,6% ogółu absolwentów. Najliczniej reprezentowanym zawodem wśród bezrobotnych absolwentów była grupa osób bez kwalifikacji zawodowych – 3083 osób oraz asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 1047 osób, handlowiec (zawód szkolny: technik handlowiec) – 569 osób, sprzedawca – 499 osób, technik żywienia i gospodarstwa domowego – 430 osób, technik mechanik – 319 osób.

Porównując grupę bezrobotnych i bezrobotnych absolwentów wg zawodów zauważyć można podobne tendencje występujące na rynku pracy. Otóż wśród bezrobotnych jak i bezrobotnych absolwentów do najliczniej reprezentowanych grup zaliczyć można: osoby bez kwalifikacji zawodowych – 35464 ogółu bezrobotnych, sprzedawców – 20682 bezrobotnych oraz asystentów ekonomicznych (zawód szkolny: technik ekonomista) – 5601 bezrobotnych.

Dokonując analizy zawodów wyuczonych przez absolwentów oraz liczby absolwentów rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy Wielkopolski otrzymano współczynnik zagrożenia pozostawania bez pracy związany z wyuczonym zawodem (skończonym kierunkiem). Współczynnik ten liczony jest jako stosunek absolwentów danego zawodu, a liczbą absolwentów zarejestrowanych w PUP w tym samym zawodzie. Okazuje się iż absolwenci następujących zawodów (kierunków) mogą mieć trudności ze znalezieniem pracy (współczynnik powyżej 50%): operator obrabiarek zespołowych, ogrodnik – uprawa roślin ozdobnych, pozostali ogrodnicy sadownicy i pokrewni, monter mechatronik, złotnik - jubiler, operator maszyn rolniczych. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że 80 zawodów (kierunków) wyuczonych przez absolwentów nie generuje bezrobotnych. Wśród tych

specjalności najliczniej reprezentowane są: dziennikarz (413 absolwentów), pielęgniarka (374), ekolog (266), urbanista (210), lekarz – medycyna rodzinna (192), pracownik biura podróży (150), pracownik socjalny (133), farmaceuta – farmacja apteczna (122). Oznacza to, że we wszystkich tych zawodach wystąpił maksymalny wskaźnik szans zatrudnienia – żaden z absolwentów tych kierunków nie został zarejestrowany jako osoba bezrobotna

Według prognoz pochodzących ze szkół ponadgimnazjalnych Wielkopolski liczba absolwentów w 2006 roku będzie wyższa i wyniesie 102130 osób. Prognozowana struktura zawodowa będzie podobna do struktury z roku 2005. Najliczniej reprezentowaną grupą będą osoby bez kwalifikacji zawodowych – 25346 osób oraz pozostali specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani - 4129 osób, pedagodzy – 3294 osoby, filolodzy – filologia obcojęzyczna – 3233 osoby, asystenci ekonomiczni (zawód szkolny: technik ekonomista) – 3156 osób, politolodzy – 2615 osób, specjaliści administracji publicznej – 2557 osób, sprzedawcy – 2464 osoby.

III. Wnioski

1. W województwie wielkopolskim jak wykazała analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych istnieje niedopasowanie struktury zawodowej bezrobotnych do potrzeb pracodawców. Prawie 17 procent osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy nie posiada kwalifikacji do wykonywania pracy zawodowej, a podkreślenia wymaga fakt, że w końcu 2005r. ten sam problem dotyczył ponad 21% absolwentów szkół, czyli osób młodych rozpoczynających karierę zawodową. Bardzo ważnym zadaniem doradców zawodowych oraz pośredników pracy powinno być przystosowanie młodych osób do potrzeb pracodawców, uświadomienie istoty elastyczności zawodowej oraz nieustannego kształcenia. Ponad 40 procent osób bezrobotnych kształtuje strukturę w grupach zawodowych nie wymagających wysokich kwalifikacji zawodowych czy też wyższego wykształcenia takich jak robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy przy pracach prostych. Jednakże ponad 53% wszystkich ofert pracy skierowanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy Wielkopolski potwierdza fakt zapotrzebowania na zawody sklasyfikowane w tych właśnie grupach zawodowych.

2. Na rynek pracy co roku wkracza grupa absolwentów poszukujących zatrudnienia w powiatowych urzędach pracy. Są to osoby posiadające często wysokie kwalifikacje. Tylko 5 procent absolwentów zarejestrowało się z kwalifikacjami do wykonywania zawodów zagregowanych w grupie modelki, sprzedawcy i demonstratorzy, ponad 10 procent jest przygotowana do wykonywania zawodu z grupy średniego personelu technicznego do której należą między innymi technicy budownictwa, elektrycy, elektronicy, kreślarze i graficy komputerowi, informatycy oraz operatorzy sprzętu komputerowego. W urzędach pracy rejestrują się również specjaliści tacy jak informatycy oraz inżynierowie. Jak wykazują statystyki na przestrzeni 2005r. ponad 3,5 procent absolwentów z potwierdzonymi kwalifikacjami w tym zawodzie rejestrowała się w celu znalezienia zatrudnienia w powiatowych urzędach pracy. Pomoc w zatrudnieniu bezpośrednio po zakończeniu edukacji umożliwi szybkie zdobycie doświadczenia zawodowego i jednocześnie zahamuje w przyszłości generowanie długotrwałego bezrobocia.

3. Przedstawiona powyżej prognoza dotycząca struktury zawodowej przyszłych absolwentów sugeruje brak jakichkolwiek zmian w kierunkach kształcenia młodych ludzi. Oznacza to, że co roku na rynek pracy (i nie tylko) trafiają osoby z podobnymi kwalifikacjami zawodowymi co w efekcie jak wykazała wcześniejsza analiza prowadzi do dużego bezrobocia niektórych grup zawodowych wśród absolwentów (sprzedawcy, asystenci ekonomiczni).

Nieco inaczej wygląda sytuacja bezrobotnych absolwentów bez kwalifikacji zawodowych. Największy udział tej grupy osób wśród zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy bezrobotnych, sugeruje po ukończeniu liceum ogólnokształcącego chęć podjęcia pracy oraz zdobycia środków pieniężnych niezbędnych np. do dalszego kształcenia się w trybie wieczorowym czy też zaocznym. Stąd tak duży udział tej grupy wśród bezrobotnych.

Aby, zatrzymać ww. tendencje kształtujące rynek pracy proponuje się zmienić kierunki kształcenia w wybranych placówkach oświatowych pod konkretnego pracodawcę. Oznacza to, że absolwenci wybranych szkół będą trafiać po ukończeniu szkoły do wybranego pracodawcy zgodnie z kierunkiem kształcenia. Współpraca pomiędzy szkołami a dużymi przedsiębiorstwami zaprocentuje gwarancją zatrudnienia po ukończeniu edukacji, a tym samym mniejszą ilością rejestrowanych absolwentów. Poza tym na rynek pracy trafiać będą wykwalifikowani specjaliści w danej dziedzinie,

a nie osoby z kwalifikacjami nie dającymi zatrudnienia (nie odpowiadającymi zapotrzebowaniu pracodawcy).

Dużym problemem młodych ludzi wchodzących na rynek pracy jest również brak jakiegokolwiek stażu pracy. Rozwiązaniem tego problemu może okazać się sezonowa praca zawodowa w okresie wakacyjnym dla młodych ludzi. Powiatowe urzędy pracy powinny w większym stopniu zdobywać tego typu oferty pracy co w efekcie dałoby doświadczenie zawodowe młodym ludziom, a pracodawca zyskałby dodatkowego pracownika nie ponosząc przy tym żadnych kosztów.

4. Kolejnym problemem na rynku pracy jest brak lub nadwyżka ofert pracy dla konkretnego zawodu. Wynikać to może m.in. z braku wykwalifikowanych pracowników w danej branży jak również przesyleniem rynku pracy przez osoby o podobnych kwalifikacjach. Związane jest to niedopasowaniem systemu kształcenia w placówkach oświatowych do potrzeb rynku pracy (wiele szkół o podobnym profilu kształcenia, mała ilość szkół specjalistycznych) oraz brakiem chęci przekwalifikowania lub zdobycia nowych umiejętności zawodowych (bezrobotni powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotni).

ERROR: syntaxerror
OFFENDING COMMAND: --nostringval--

STACK:

(Monitoring zawodow deficytowych i nadwyzkowych w Wielkopolsce rok 2005)
/Title
()
/Subject
(D:20080119223833)
/ModDate
()
/Keywords
(PDFCreator Version 0.8.0)
/Creator
(D:20080119223833)
/CreationDate
(Daria)
/Author
-mark-